

İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgüt Sağlığına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi^{1*}

Zekeriya ÇİÇEK²

Özgen KOÇ³

Midrabi Cihangir DOĞAN⁴

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin görüşlerini belirlemek ve karşılaştırmaktır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Örgüt Sağlığı Anketi kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, öğretmen olarak görev yaptığı hizmet yılı, okuldaki hizmet yılı ve branş bilgileri sorulmaktadır. Örgüt Sağlığı anketi 48 madde ve 10 alt boyuttan oluşmaktadır. Anket 5’li Likert tipi ölçek kullanarak öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin görüşlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 15 (Statistical Package For Social Science, 15) paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi kullanılmıştır. Hata payı üst sınırı 0,05 olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonuçları ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, örgüt sağlığıyla ilgili çok katılıyorum düzeyinde olumlu bir düşünceye sahip olduklarını göstermektedir. Örgüt sağlığı konusunda edindikleri en yüksek algı kaynak kullanımını, en düşük algı ise özerklik boyutunda ortaya çıkmakla birlikte; örgüt sağlığının diğer boyutlarında çok katılıyorum düzeyinde bir algıya sahip oldukları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgüt Sağlığı, okul sağlığı, sınıf öğretmeni, branş öğretmeni

¹ Bu makale 2013 yılında Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde sunulna “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgüt Sağlığına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi” adlı tezden türetilmiştir.

² Okul Müdürü, Şadıman-Polat Çebi İlkokulu, e-posta: cicekzekeriya46@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0242-7406

³ Müdür Yardımcısı, Şadıman-Polat Çebi İlkokulu, e-posta: ozgenkoc75@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4628-2053

⁴Prof. Dr. Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Evaluation of the Perceptions of Teachers Working in Primary Schools Regarding Organizational Health

ABSTRACT

The aim of this study is to determine and compare the views of teachers working in primary schools on organizational health. Personal information form and organizational health questionnaire were used as data collection tools in the research. In the personal information form, teachers' gender, age, education level, years of service as a teacher, years of service at school and branch information are asked. The Organizational Health questionnaire consists of 48 items and 10 sub-dimensions. The questionnaire aims to measure teachers' views on organizational health by using a 5-point Likert-type scale.

SPSS 15 (Statistical Package For Social Science, 15) package program was used for statistical analysis of the data obtained from the research. Frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and "t" test were used to analyze the data. The upper limit of margin of error is accepted as 0.05. The results of the research show that the teachers working in primary schools have a positive opinion about organizational health at the level of very agree. Although the highest perception they have about organizational health emerges in the dimension of resource use, the lowest in the dimension of autonomy; It was found that they have a very agree level perception in other dimensions of organizational health

Keywords: *learning environment, teacher interaction, science and technology*

GİRİŞ

Örgüt, toplumsal gereksinimlerin bazılarını karşılamak için, gerçekleştirilmesi düşünülen amaçları, önceden belirlenmiş, eşgüdümlü bir şekilde çalışan insanlardan oluşan topluluktur (Başaran, 1984: 54). Bireyler örgütleri kurarken, birliktelik sağlayarak ihtiyaçlarını giderme, bir gruba aitlik duygusuna sahip olma, doğayla baş edebilme gibi etmenleri düşünürler. Bu yüzden de her örgütün ve örgütte bulunan bireylerin amaçları vardır. Bu amaçlar zaman zaman örtüştüğü gibi zaman zaman da birbiriyle çelişebilir. Başaran (1998)'e göre, örgütün yaşamını sürdürebilmesi için çevresiyle çift yönlü etkileşim içerisinde olmalıdır. Bunlar:

1. Örgüt amaçlarına uygun olan çevre olanaklarını kullanarak çevreye yararlı çıktılar sunabilmelidir.

2. Örgütün amaçlarına uygun olmayan, yaşamasını ve gelişmesini engelleyen, çevrede bulunan sorunlarla başa çıkabilmelidir (Başaran, 1998: 110).

Örgütün basit bir tanımını yapmanın birçok zorlukları vardır. İnsanlar; okullar, dernekler, kulüpler, şirketler, çeşitli kamu kurumları, siyasi partiler, hastaneler gibi çeşitli örgütlerle iç içe yaşarlar. Buna rağmen, bir örgütü oluşturan unsurları belirlemek yine de kolay olmamaktadır (Schein t.y.). Genel olarak örgüt denildiğinde, iki veya daha fazla insanın, ortak bir amacı gerçekleştirmek için, davranışlarını biçimsel kurallara göre düzenlediği yapı anlaşılmaktadır (İşcan ve Timuroğlu 2010).

Bu çalışmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin algıları incelenmiştir.

Örgüt Sağlığı Kavramı

Yapılan çalışmalara bakıldığında örgüt sağlığı ve etkililiğin zaman zaman birlikte kullanıldığı veya örgüt sağlığı ve etkililik ile ilgili ölçütlerde benzerlikler olduğu görülmektedir. Örneğin, Edmonds'ın koyduğu ölçütlerin başarı boyutu, (Hoy ve Fedman, 1987) örgüt sağlığı için buldukları akademik önemle benzerlik göstermektedir. Bu benzerlikle ilgili ayrımı etkililik için daha fazla çıktıya gereksinim duymak, örgüt sağlığı için de dinamiklik konularındaki farkı ele alarak yapabiliriz (Akbaba-Altun 2001: 21-22).

Tablo 1. Örgüt iklimi ve örgüt kültürü arasındaki ilişki (Akbaba-Altun 2001)

	İklim	Kültür
Disiplin	Psikoloji ve sosyal psikoloji	Antropoloji ve sosyoloji
Yöntem	Alan araştırması, çok yönlü istatistik	Etnografik teknik, dil analizi
Soyutluk Seviyesi	Somut	Soyut
İçerik	Davranış algılanması	Sayıtlar ve ideolojiler

Eğitim örgütleri, girdisi ve çıktısı insan olan dinamik bir yapıya sahiptir. Okulda bulunan öğretmenlerin, okullarına ait örgüt sağlığı tutumlarının ne seviyede gerçekleştiğinin tespiti önem taşımaktadır. Örgüt sağlığına yönelik görüşlerin ölçülerek, ne düzeyde olduğunun, hangi faktörlerden, ne derece etkilendiğinin tespit edilmemiş olması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Yazında “örgütsel sağlık” biçiminde de nitelendirilen örgüt sağlığı kavramı, (Miles 1965)’de ortaya atılarak literatüre girmiş ve aynı yıl okulların doğasının analizi için kullanılmıştır. Bu kavramın okullarda kullanılmasını araştırmacılar iki nedene bağlamaktadır. Bunlardan birincisi okul; yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin rol aldığı bir sosyal sistem olarak kabul edilir. Böylelikle örgüt sağlığı bu anahtar temsilciler arasında sosyal etkileşimi yansıtmalıdır. İkincisi, örgüt sağlığı, belirli fonksiyonların gerçekleştirilmesinde verimlilik amacıyla sağlıklı okullar için gereklidir (Korkmaz 2007). Bu iki sebep nedeniyle örgüt sağlığı kavramının diğer örgütlerde kullanılamayacağı düşünülse de diğer örgüt yapıları içinde geçerli olabileceği söylenebilir.

Örgüt sağlığı, eğitim örgütleri için, diğer tüm örgütler için olduğundan daha fazla anlam ve önem taşımaktadır. Çünkü eğitim örgütlerinin girdisi, işlem sürecinde yer alanlar ve çıktısı insandır. Bu nedenle eğitim örgütleri diğer örgütlerden farklıdır. Bu farklılıktan dolayı örgüt sağlığı alanında yapılan araştırmaların çoğu okulların sağlığı üzerinde yapılmıştır. Eğitim örgütleri diğer sektör örgütlendirmeleri ile kıyaslandığında örgüt sağlığına eğitim örgütleri için yüksek önem taşıdığı düşünülmektedir (Yıldırım 2006).

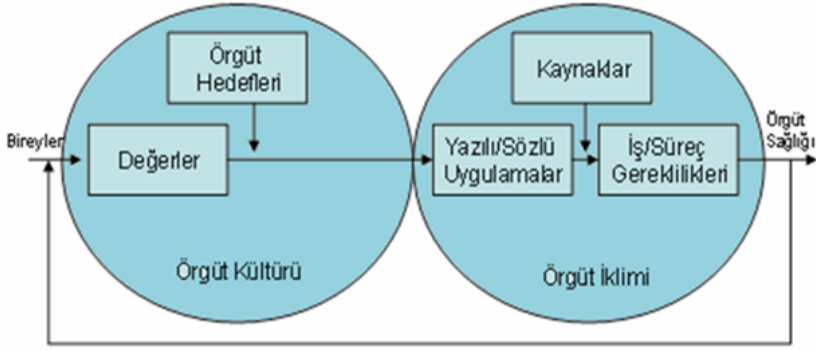
Örgütsel sağlık, örgütün kendi içinde uygun ve etkili bir şekilde gelişmesi ve değişmesinde uygun bir kabiliyetedir. örgüt sağlığı, gelişim ve etki-leşim için çok önemli bir aşamadır. Örgütler sağlıklı olduğunda düzenli çalışacak ve ürünlerini ve hizmetlerini etkili olarak verecektir.

Örgütler öncelikle, yeterli kaynak oluşturma, yüksek moral, serbest iletişim, demokratik liderlik ve katılımcı problem çözme yapıları gibi etkenlere bağlı olarak örgütsel sağlığı ve yaşamlarını sürdürmeye yönelik olarak çalışırlar.

Sağlıklı örgütler, çalışanlarda hastalık olarak görülen kişisel veya ailevi krizleri tanıma ve bu durumları ortadan kaldırmayı destekleyen durumlar oluşturmaktadır. Çalışanların bu ve benzer durumları açıkça itiraf etmesi, örgüt sağlığı açısından faydalıdır.

(Shoaf vd. 2004) örgüt değer ve hedefleri, iş politika ve uygulamaları üzerine incelemelerinde bu süreçlerin belirlenme aşamasında, işin içeriğinin belirlendiğini belirtmiştir. İşin içeriği işin gerektirdiği psikolojik, fiziksel ve çevresel nitelikleri tanımlamaktadır. Şekil 2’de görüleceği üzere örgüt kaynaklarının iş gören refahı üzerinde etkisi vardır, kaynakların fazla olması örgüt hedeflerine başarılı bir şekilde ulaşılmasını sağlamaktadır. Örgüt sağlığı ise adı geçen faktörlerin etkin bir şekilde birleşimi sonucunda elde edilmektedir.

Şekil 1: Örgüt sağlığı sisteminin çalışması



(Shoaf vd. 2004)

Örgüt sağlığı boyutları (Şişman 2002) tarafından dokuz başlıkta ele alınmıştır. Bu boyutlar Karakuş (2008) tarafından aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1. Amaca Odaklanma: Örgütün amacı örgütü aydınlatan, örgüt tarafından ve örgütte çalışanları tarafından kabul edilmektedir. Örgütün amaçları yeterince açık olup herkes tarafından aynı biçimde algılanır, kabul edilir ve gerçekleştirmek için çalışır.

2. İletişim Yeterliliği: Bir örgüt, onu oluşturan çevreye karşı açık ve serbest bir iletişim kurar ve bu iletişim sağlıklı bir iletişimdir. Bilginin serbestçe dolaşabilmesi örgütte yer alan çok yönlü, yatay ve dikey iletişim ile gerçekleşir.

3. Optimal Güç Dengesi: Görev paylaşımı adaletli olmasıdır. Örgütte gücün dağılımı olabildiğince eşittir. Üstler, astların etkisine açıktır.

4. Kaynak kullanımı: Madde ve insan kaynaklarının etkili kullanılmasıdır. Örgütte örgütün ihtiyaçlarıyla insanların ihtiyaçları arasında bir denge kurulur. İnsan kaynakları, etkili biçimde kullanılır.

5. Bağlılık: Örgütlerin 'kim' olduklarını bilmesidir. Sağlıklı bir örgütte insanlar örgütün bir üyesi olmakla övünürler.

6. Moral: Kişisel bazı duyguları içeren bir boyuttur. Bu duygular iyi olma, doyum sağlama ve istekli olma gibi duygulardır. Sağlıklı bir örgütte insanlar, örgütten doyum sağlar, kendilerini mutlu hissederler.

7. Yenilik: Yeni projeler ortaya koyma, yeni amaçlar için harekete geçme, yeni şeyler üretme, kendini yenileme ve daha az farklı olmaktansa daha fazla farklı olmaktır. Sağlıklı bir örgüt amaç, süreç ve ürünlerini, kısaca kendini gözden geçirerek sürekli yeniler, gelişir.

8. Özerklik: Dışarıdaki baskılara pasif olarak cevap vermeyen, yıkıcı ya da zararlı baskılara karşı kapalı olmaktır. Sağlıklı bir örgüt, kendini çevreden görece bağımsız hissettiği gibi söz konusu çevreyle de sağlıklı bir ilişki içinde olur.

9. Adaptasyon(uyum): Sistemin çevrede meydana gelebilecek değişimlerden kendini değiştirme yeteneğidir. Sağlıklı bir örgüt, düzenli bir biçimde büyür, gelişir ve bunun için gerekli değişimler gerçekleştirir.

10. Problem Çözme: Problemin var olduğunu ayırt etme yapı ve prosedürleri geliştirmek, onları tanımak, onlara uygun çözüm yolları geliştirmek ve etkilerini değerlendirmektir. Sağlıklı bir örgüt, sorunların farkında olur ve sorunları en az enerji kullanarak.

Örgütler, belli bir toplumsal çevre içinde yer alırlar ve bu çevre ile sürekli bir etkileşim içindedirler. Örgütün çevresi en geniş anlamda toplumdur. Örgüt sadece bu çevre ile etkileşimde bulunmaz, aynı zamanda toplum

içinde yer alan tüm diğer örgütlerle de etkileşir. Böyle çok yönlü bir etkileşim ortamında bir örgüt etkili olabilmek için üç temel etkinliği başarmak zorundadır. Bunlar; amaçlarını gerçekleştirmek, içsel olarak kendini korumak, çevresine uyum sağlamak. Ayrıca örgüt, optimal bir etkililik, kararlılık ve değişim yeteneğine sahip olmalıdır. Bu yeteneklere sahip olan ve yeteneklerini geliştirebilen örgütler sağlıklı örgütler olarak düşünülebilir (Karakuş 2008).

Okul Sağlığı

Okullar, hayatımızın büyük bir bölümünü geçirdiğimiz yaşama alanlarıdır. Okul yaşamındaki niteliğin artırılmasının “sağlıklı bir okul” ile mümkün olabileceği ileri sürülmektedir. Sağlıklı bir okul; kurum açısından bakıldığında her şeyden önce çevresiyle iyi ilişkiler içinde olan, bu çevre tarafından meşrulaştırılan ve bu çevreden destek alan okuldur. Yönetim boyutundan incelendiğinde ise sağlıklı okul; okula kaynak sağlayan, bu kaynakları dağıtan, okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi için çalışanlarına yön veren ve rehberlik edebilen bir okul müdürüne ihtiyaç duymaktadır. Öğretmen açısından bakıldığında, öğrenme ve öğretmenin en verimli şekilde yürütüldüğü bir duruma göndermede bulunulur. Başka bir ifadeyle, akademik başarının ön plana çıktığı, öğrenmenin her şeyden önce geldiği bir anlayışın egemen olduğu bir ortam anlamına gelmektedir.

Öğrenciler güçlü bir performans sergiler ve sağlıklı bir okulda ulaşılabilir hedefler belirler. Ciddi ve yapılandırılmış bir öğrenme ortamı sağlarlar ve yüksek performans standartlarını desteklerler. Öğrenciler ayrıca akademik çalışmalarını için çok çaba harcarlar, son derece azimlidirler ve okulda başarılı olan diğer çocukları takdir ederler (Buluç 2008).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algıları esas alınarak, okulların örgüt sağlığı boyutlarındaki durumları ve örgüt sağlığı boyutlarının saptanması amaçlanmış ve bu konuda öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bir konunun şimdiki durumu hakkında kesin olgular ve sayılar elde etmenin bir yolunu oluşturan, bir durumu betimlemeye, konuda var olan durumu ortaya koymaya ve olanakları ise, bulunan olgulardan geçerli, genel sonuçlar çıkarmaya çalışan ilişki arayıcı

betimsel tarama modeli kullanılmış, likert tipi anket tekniği yoluyla veriler toplanmaya çalışılmıştır.

Evren

Bu araştırmanın evrenini, 2012–2013 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki toplam 48 ilköğretim okulunda görev yapan 2500 öğretmen oluşturmaktadır. Seçilen öğretmenler; rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, brans öğretmeni, okul öncesi öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni branşlardındandır. Araştırmanın örnekleme, İstanbul ili Ümraniye ilçe merkezindeki 13 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 401 rehber, sınıf, brans, okul öncesi, özel eğitim öğretmeni alınmıştır.

Bu çalışmaya başlamadan önce İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sayısı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır. Pilot çalışma için İstanbul ili Ümraniye ilçesinde bulunan 3 ilköğretim okulu seçilmiştir. Pilot çalışma sonrası anket 13 ilköğretim okuluna uygulanmıştır.

Tablo 2. İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarının örneklem yüzdeleri

Sıra No	Okul Adı	En Az Bir Yıldır Aynı Okulda Çalışan Öğretmen	
		N	%
1.	75.Yıl Yukarı Dudululu ilköğretim Okulu	40	0,10
2.	60. Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu	11	0,03
3.	Aşağı Dudullu İlköğretim Okulu	28	0,07
4.	Birlik İlköğretim Okulu	28	0,07
5.	Çakmak İlköğretim Okulu	37	0,09
6.	Davut Akidil İlköğretim Okulu	29	0,07
7.	Emine Koçulu İlköğretim Okulu	29	0,07
8.	İstanbul Ticaret Odası İlköğretim Okulu	35	0,09
9.	Mediha Tansel İlköğretim Okulu	39	0,10
10.	Selçuk Ecza İlköğretim Okulu	30	0,07
11.	Şehit Öğretmen Sevda Aydoğan İ.Ö.	33	0,08
12.	Okulu	18	0,05
13.	Tev Zahide Zehra Garring İ.Ö.Okulu	44	0,11
	Yamanevler İlköğretim Okulu	401	100,00
	TOPLAM		

Örneklem

Araştırma, farklı alt gruplar arasında karşılaştırmalarla ilgili olduğundan, evrendeki belli alt grupların, evrendeki oranları ölçüsünde örnekleme temsil edilmesi demek olan tabakalı veya temsili örnekleme yöntemi uygun olmaktadır. Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin görüşleri ve örgüt sağlığı boyutlarına göre analizi, aralarındaki fark olup olmadığının araştırılması olduğu için, örnekleme belirlemede en uygun yöntem olarak görülen tabakalı örnekleme yöntemi (Kiliç 2013) kullanılmıştır.

Araştırmanın örnekleme, araştırma kapsamına giren ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Okullar Ümraniye ilçesindeki 3 farklı eğitim bölgesinden eşit oranda belirlenmiştir. Belirlenen okullardan eşit sayıda öğretmen tesadüfi olarak seçilmiştir. Örnekleme belirlemede (Baysa ve Karaca 2016)'da belirttiği ± 0.05 örnekleme hatasında (d) ortalama evren büyüklüğü 2500 olduğundan 333 anket yeterli görülmektedir. Geri dönen ve geçerli sayılan anket sayısı 401 olup araştırma için yeterli görülmüştür. İlçe merkezinde 116 erkek öğretmen, 285 bayan öğretmen olmak üzere toplam 401 öğretmen alınmıştır. Araştırmanın örneklemleri, (Krejcie ve Morgan 1970)'de kullanılan eşitlik 1'deki formül ile belirlenmiştir:

$$s = c^2 N P (1 - P) \div d^2 (N - 1) + c^2 P (1 - P) \quad (1)$$

Tablo 4. İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarının örnekleme dağılımı

No	İlçe Merkezindeki Okullar	Verilen Anket Sayısı		Değerlendirmeye Alınan Anket Sayısı		Toplam
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
1	75. Yıl Yukarı Dudullu İ.Ö.O	5	35	5	35	40
2	60. Yıl Cumhuriyet İ.Ö.O	2	9	2	9	11
3	Aşağı Dudullu İ.Ö.O	14	14	14	14	28
4	Birlik İlköğretim Okulu	3	25	3	25	28

5	Çakmak İlköğretim Okulu	12	25	12	25	37
6	Davut Akidil İlköğretim Okulu	5	24	5	24	29
7	Emine Koçulu İlköğretim Okulu	4	25	4	25	29
8	İstanbul Ticaret Odası İ.Ö.O	15	20	15	20	35
9	Mediha Tansel İlköğretim Okulu	22	17	22	17	39
10	Selçuk Ecza İlköğretim Okulu	11	19	11	19	30
11	Şehit Öğretmen Sevda Aydoğan İ.Ö.O Okulu	8	25	8	25	33
12	Tev Zahide Zehra Garing İ.Ö.O	6	12	6	12	18
13	Yamanevler İlköğretim Okulu	9	35	9	35	44
	TOPLAM	116	285	116	285	401

Örnekleme alınan öğretmenlerin özelliklerine ilişkin bilgi edinebilmek için anketin birinci bölümünde, bazı bireysel değişikliklerle ilgili sorular sorulmuştur. Örnekleme oluşturan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, öğretmenlik mesleğindeki toplam hizmet süresi, okuldaki hizmet süresine ve branş durumuna ilişkin bilgiler EK 1’de görülmektedir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Ümraniye ilçesindeki İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Tablo 5. Araştırmada yer alan öğretmenlerin cinsiyetine göre dağılımları

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Toplam	285	71,1	116	28,9	401	100

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; cinsiyet değişkeni bakımından anketi yanıtlayan 401 öğretmenden %71,1'inin (285 kişi) kadın, % 28,9'unun (116 kişi) erkek oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 6. Araştırma kapsamında görev yapan öğretmenlerin yaş durumlarına göre dağılımları

Yaş	25–29 yaş		30–34 yaş		35–39 yaş		40 yaş ve üstü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Toplam	93	23,2	119	29,7	98	24,4	91	22,7	401	100

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; yaş değişkeni bakımından anketi yanıtlayan 401 ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerden % 23,2'sinin (93 kişi) 25–29 yaş arasında, % 29,7'sinin (119 kişi) 30–34 yaş arasında, %24,4'ünün (98 kişi) 35-39 yaş arasında % 22,7' sinin (91 kişi) 40 ve üzerinde oldukları belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırma kapsamında görev yapan öğretmenlerin mezuniyetleri ne göre dağılımları

Eğitim	Eğitim Fakültesi		Diğer Fakülteler		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Toplam	209	52,11	192	47,9	401	100

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; mezun oldukları fakülte değişkeni bakımından anketi yanıtlayan 401 ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerden % 52,1'inin (209 kişi) Eğitim Fakültesi mezunu oldukları, % 47,9'unun ise (192 kişi) Eğitim Fakültesi dışındaki diğer fakültelerden mezun oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 8. Araştırma kapsamında çalışan öğretmenlerin toplam hizmet süresine göre dağılımları

Kıdem	1-8 yıl arası kıdem		9-16 yıl arası kıdem		17-24 yıl arası kıdem		25 yıl ve üzeri kıdem		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Toplam	145	36,2	194	48,4	44	11,0	18	4,5	401	100

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; kıdem değişkeni bakımından anketi yanıtlayan 401 öğretmenden % 36,2' sının (145 kişi) 1-8 yıl arası kıdeme, % 48,4' ünün (194 kişi) 9-16 yıl arası kıdeme, % 11'inin (44 kişi) 17-24 yıl arası kıdeme, % 4,5'inin (18 kişi) 25 yıl ve üzeri kıdeme sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 9. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okuldaki hizmet süresine göre dağılımı

Hizmet Süresi	1–5 yıl		6–10 yıl arası		11–15 yıl arası		16 yıl ve üzeri		Toplam	
	Toplam	263	65,6	92	22,9	34	8,5	12	3	401

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; okuldaki hizmet süresi bakımından anketi yanıtlayan ilçe merkezinde görev yapan 401 öğretmenden %65,6'sı (263 kişi) 1–5 yıl, %22,9'u (92 kişi) 6–10 yıl arası, %8,5'i (34 kişi) 11–15 yıl arası, %3'ü (12 kişi), 16 ve üzeri görev yaptıkları okullarda çalıştıkları belirlenmiştir.

Tablo 10. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin branşlara göre dağılımı

Branşı	Rehber Öğretmen		Branş Öğrt.		Sınıf Öğretmeni		Okul Öncesi		Özel Eğitim		Toplam	
	Toplam	9	2,2	176	43,9	190	47,45	23	5,7	3	0,7	401

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlere uygulanan anket verilerinin tanımlayıcı istatistik analizi değerlendirme sonuçlarına göre; okuldaki öğretmenlerin branşlara göre dağılımı bakımından anketi yanıtlayan ilçe merkezinde görev yapan 401 öğretmenden % 2,2'si (9 kişi) rehber öğretmen, % 43,9'u (176 kişi) branş öğretmeni, % 47,4'ü (190 kişi) sınıf öğretmeni, % 5,7'si (23 kişi) okul öncesi öğretmeni, % 0,7'si (3 kişi) özel eğitim öğretmeni oldukları belirlenmiştir.

İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgüt Sağlığına İlişkin Görüşleri

Tablo 11. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Amaca Odaklanma” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Müdür okulun ve okul programının amaçlarını açıkça ortaya koyar.	401	3,69	1,00
2. Okulun mevcut prosedürleri hakkında ne yapılacağı açıkça anlatılmaktadır	401	3,63	,95
3. Çalışanlardaki kişisel çıkarlar okulun amacından daha baskındır.	401	2,18	1,13
4. Okulun başarısı ve amacını gerçekleştirmek her şeyden önde gelir. şeyden önde gelir.	401	3,65	1,01
5. Okulun amaçlarını gerçekleştirecek yeteri kadar çalışanımız bulunmaktadır.	401	3,48	1,06

Tablo 11’de görüldüğü gibi anketi yanıtlayan öğretmenlerin her bir maddeye verdikleri yanıtlar 1 ve 5 arasında değerlendirilmiş, yanıtların ortalamaları alındığında; örgüt sağlığı boyutlarından “Amaca Odaklanma ” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

İlköğretim okullarında örgüt sağlığının amaca odaklanma konusunda en yüksek katılım düzeyi M1: “Müdür okulun ve okul programının amaçlarını açıkça ortaya koyar “ ifadesine (= 3,69) “çok katılıyorum” düzeyinde, bir katılım derecesinin verilmesi, ilköğretim okullarında çalışan okul müdürlerinin okulun amaç ve programlarını, okulun işleyiş sistemini öğretmenlere açıkça anlattığı ve onlarla paylaştığı, okul yönetimlerinin okullarını demokratik anlayışla yönettiklerini göstermektedir. . M2: “Okulun mevcut prosedürleri hakkında ne yapılacağı açıkça anlatılmaktadır” ifadesine (=3,63) “çok katılıyorum” cevabının verilmesi, okulda çalışan öğretmenlerin resmi prosedürler konusunda bilgilendirildiklerini, yeterli

bilgiye sahip olduklarını göstermektedir. M3: “Çalışanlardaki kişisel çıkarlar okulun amacından daha baskındır.” ifadesine (=2,18) “az katılmıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin verilmesi ise okullarda çalışan öğretmenlerin okulun amacını gerçekleştirmeyi her şeyden önde tuttıklarını desteklemektedir. M4: “ Okulun başarısı ve amacını gerçekleştirmek her şeyden önde gelir” ifadesine (=3,65) “çok katılıyorum” düzeyinde bir katılım derecesinin verilmesi, ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin her şeyden önce okulun başarısı, işleyişi ve amaçlarını gerçekleştirmeye önem verdiklerini göstermektedir. M5: “Okulun amaçlarını gerçekleştirecek yeteri kadar çalışanımız bulunmaktadır” ifadesine (=3,48) “çok katılıyorum” cevabının verilmesi, ilköğretim okullarında öğretmen ihtiyacının olmadığı, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini yeterli bir şekilde sergilediklerini göstermektedir.

Tablo 12. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “İletişim Yeterliği” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
6. Yönetici ve çalışanlar arasında bilgi alışverişi vardır.	401	3,56	,99
7. Okulda sağlıklı bir haberleşme söz konusu değildir.	401	2,46	1,13
8. Öğretmenler kendi görüşlerinin alınmadıkları konularda yönetici ile çatışma içine girmektedirler.	401	2,65	1,16
9. Okul yöneticisi okulun mevcut bazı konularında düşüncelerimizi söyleme yönünde bizleri cesaretlendirmektedir.	401	3,29	1,14
10. Okulum çevre ile işbirliği ve dayanışma içindedir.	401	3,39	,96
11. Okul müdürünün tüm öğretmenlerle ilgilecek yeterli vakti vardır.	401	3,21	1,18

Tablo 12’deki örgüt sağlığın “İletişim Yeterliği” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

M11: “Okul müdürünün tüm öğretmenlerle ilgilecek yeterli vakti vardır.” İfadesine (=3,21) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi iş yoğunluğu nedeniyle okul müdürlerinin öğretmenlerle ilgilecek yeterli vakitlerinin olmadığını göstermektedir. M:10 “Okulum çevre ile işbirliği ve dayanışma içindedir.” ifadesine (=3,39) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevabın verilmesi, okul çevre arasındaki işbirliğinin yeterli olmadığını göstermektedir. M8: “Öğretmenler kendi görüşlerinin alınmadıkları konularda yönetici ile çatışma içine girmektedirler” ifadesine (=2,65) “orta derecede katılıyorum” cevabının verilmesi okul yöneticilerinin öğretmenlerin görüşlerini zaman zaman almadığını, bu durumda öğretmenler ile anlaşmazlıkların yaşandığını, fikir alışverişinin sağlıklı olmadığını göstermekte, M8: “Okul yöneticisi okulun mevcut bazı konularında düşüncelerimizi söyleme yönünde bizleri cesaretlendirmektedir.” ifadesine(=3,29)“orta derecede katılıyorum” cevabının verilmesi, okul yöneticilerinin öğretmenlere düşüncelerini söyleme yönünde yeterli destek olmadıklarını göstermekte, M7: “Okulda sağlıklı bir haberleşme söz konusu değildir” ifadesine (=2,46) “az katılıyorum” cevabının verilmesi, okulda yönetici ve öğretmenler kendi aralarında yeterli ve sağlıklı bir haberleşme sergilediklerini, iletişimin hareketli olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Optimal Güç Dengesi” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
12. Okulda cinsiyet ayrımı yapılmaksızın özgür bir ortamda çalışılmaktadır.	401	4,02	1,06
13. Okul müdürüm performansımı yükseltmem için uygun ortamlar oluşturmaktadır.	401	3,40	1,05
14. Okulda alınan kararlar tek kişinin elindedir.	401	2,38	1,16
15. Becerilerimi ve yeteneklerimi rahatça kullanabileceğim bir okul ortamına sahibim.	401	3,25	1,08
16. Okulda yapılacak çalışmalar konusunda yönetici tarafından bilgi verilmektedir.	401	3,69	,97

Tablo 13’deki örgüt sağlığın “Optimal Güç Dengesi” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin Optimal Güç Dengesi, boyutundaki bulgulara göre, M12: “Okulda cinsiyet ayrımı yapılmaksızın özgür bir ortamda çalışılmaktadır” ifadesine (=4,02) “tamamen katılıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin verilmesi, okulun öğretmenler arasında ayırım yapılmadan, demokratik bir yönetim ortamı içinde amaçlarını gerçekleştirdiği görülmektedir. M13: “Okul müdürüm performansımı yükseltmem için uygun ortamlar oluşturmaktadır.” ifadesine (=3,40) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin verilmesi, okulda öğretmenlerin yaptıkları çalışmaların okul yöneticisi tarafından yeteri kadar takdir edilmediğini ve mesleki açıdan ilerleme konusunda doyum alamadıkları ortaya çıkmaktadır. M14: “Okulda alınan kararlar tek kişinin elindedir” ifadesine (=2,38) “az katılıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin verilmesi, yöneticilerin okulda karar alırken öğretmenlerin görüşlerine yer verdikleri, okulda gücün tek merkezde olmadığı, okul çalışanlarının da kararlara hep birlikte katıldıkları görülmektedir. M15: “Becerilerimi ve yeteneklerimi

rahatça kullanabileceğim bir okul ortamına sahibim” ifadesine (= 3,25) “orta derecede katılmıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, öğretmenlerin okulda rahat ve serbest şekilde hareket edecek, mesleki yeteneklerini rahatça kullanabilecek fiziksel ve manevî ortamın olmadığı, kendilerini geliştirme konusunda da yeterli desteği alamadıkları görülmektedir.

Tablo 14. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Kaynak Kullanımı” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplarla ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
17. Okuldaki zamanın büyük bir çoğunluğu eğitim öğretim işlerine ayrılmaktadır.	401	3,93	,89
18. Okulun genel havası okul yöneticisi ve öğretmenleri istekle çalışmaya sevk edici niteliktedir.	401	3,39	1,02

19. Okuldaki personeller alanında yeterli başarıya sahip değildir.	401	2,27	1,13
20. Öğretmenler çoğunlukla görevlerini suiistimal etmektedirler.	401	1,80	1,01
21. Okulumda ihtiyaç duyduğum araç, gereç, kaynak gibi dokümanları rahatça temin edebilmekteyim.	401	3,31	1,07

Tablo 14'deki örgüt sağlığının "Kaynak Kullanımı" boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığının Kaynak Kullanımı boyutundaki bulgulara göre, M17: "Okuldaki zamanın büyük bir çoğunluğu eğitim öğretim işlerine ayrılmaktadır" ifadesine (= 3,93) "çok katılıyorum" düzeyinde cevap verilmesi, okul çalışanlarının okulda geçirdikleri zamanlarının büyük çoğunluğunu eğitim öğretime ayırdıklarını, yaptıkları işin önemi konusunda doyum aldıklarını göstermektedir. M18: "Okulun genel havası okul yöneticisi ve öğretmenleri istekle çalışmaya sevk edici niteliktedir" ifadesine (=3,39) "orta derecede katılmıyorum" düzeyinde cevap verilmesi okul ikliminin okul yöneticilerini ve öğretmenlerini yeteri derecede çalışmaya isteklendirmedeği görülmektedir, M19: "Okuldaki personeller alanında yeterli başarıya sahip değildir" ifadesine (=2,27) " az katılmıyorum" düzeyinde cevap verilmesi okuldaki yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların işleri konusunda başarılı olduklarını ve kendilerini geliştirdiklerini göstermektedir. M20: "Öğretmenler çoğunlukla görevlerini suiistimal etmektedirler" ifadesine (=1,80) "hiç katılmıyorum" düzeyinde cevap verilmesi, okulda çalışanların alanlarında işlerini yapabilecek kapasiteye ve yaptıkları işin mesleki bilgisi ve becerisine sahip olduklarını ve görevlerini kötüye kullanmadıklarını göstermektedir. M21: "Okulumda ihtiyaç duyduğum araç, gereç, kaynak..gibi dokümanları rahatça temin edebilmekteyim" ifadesine (=3,31) "orta derecede katılıyorum" düzeyinde bir katılma derecesinin verilmesi, okulda öğretmenlerin yapmak istedikleri çalışmalarda gerekli olan ders araç-gereç ve materyallerini yeterli düzeyde bulamadıklarını göstermektedir.

Tablo 15. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Bağlılık” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
22.Bu okulda zevkle çalışılmaktadır.	401	3,46	,99
23.Güvenlik ve saygı okulumda baskın değerler arasındadır.	401	3,47	,95
24.Okulumda müdür ve öğretmenler arasında dayanışma ve takım ruhu vardır.	401	3,34	1,06
25.Okulda çalışanlar arasında güven duygusu düşüktür.	401	2,33	1,09
26.Öğretmenler arasında kişisel çıkarlar ön plandadır.	401	2,14	1,12

Tablo 15’deki örgüt sağlığının “Bağlılık” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

Örgüt Sağlığının Bağlılık boyutundaki bulgulara göre, en düşük, M26: “Öğretmenler arasında kişisel çıkarlar ön plandadır” ifadesine (=2,14)

“az katılıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin olması öğretmenlerin birbirleriyle olan iletişim ve mesailerinde kişisel istek ve menfaate önem vermediklerini göstermektedir. M25: “Okulda çalışanlar arasında güven duygusu düşüktür” ifadesine (=2,33) “az katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, okulda çalışanların okul yönetimine ve birbirlerine karşı güven duygusu içinde olduklarını, öğretmenlerin çalıştıkları okuldaki kişilere güvendiklerini göstermektedir. M24: “Okulumda müdür ve öğretmenler arasında dayanışma ve takım ruhu vardır” ifadesine (=3,34) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde katılma derecesinin olması okullardaki yöneticiler ve öğretmenler arasında, ayrıca öğretmenlerin kendi aralarında dayanışma ve takım ruhunun yeterli düzeyde olmadığını, birlikte çalışma koşullarını tam olarak oluşturmadıklarını göstermektedir. M23: “Güvenlik ve saygı okulumda baskın değerler arasındadır” ifadesine (=3,47) “çok katılıyorum” düzeyinde katılımın olması okullardaki çalışma ortamının

güvenli ve risksiz olduğunu öğretmenlerin birbirlerine karşı saygılı davrandıklarını göstermektedir. M22: “Bu okulda zevkle çalışılmaktadır” ifadesine (=3,46) “çok katılıyorum” düzeyinde bir katılma derecesinin olması, öğretmenlerin çalıştıkları okulları sevdiklerini, okulu benimsediklerini, okula severek ve isteyerek geldiklerini göstermektedir.

Tablo 16. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Moral” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik ortalama	Standart Sapma
27.Maaşım ihtiyaçlarımı karşılamaya yetecek kadardır.	401	1,77	,98
28. Mesleğim kişiliğime uygun olmadığından görevimi yaparken sıkılıyorum.	401	1,58	1,03
29. Okulum kariyerimi geliştirme konusunda gerekli imkânları sunmaktadır.	401	2,85	1,10
30. Bu okulda mesleki başarılar yeteri kadar değerlendirilmektedir.	401	2,96	1,12
31.Çalışmalarımdaya kendimi engellenmiş olarak hissedirim.	401	2,13	1,08
32.Çalışmalarım kişisel başarıyı arttırmaktadır.	401	3,67	1,01

Tablo 16’deki örgüt sağlığının “moral” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

Çalışma koşullarında örgüt sağlığının moral boyutundaki bulgulara göre, M28: “Mesleğim kişiliğime uygun olmadığından görevimi yaparken sıkılıyorum” ifadesine (=1,58) “hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, öğretmenlerin kişiliklerinin öğretmenlik mesleğine uygun olduğunu, görevlerini yaparken istekli davrandıklarını, mesleğini severek yaptıklarını, bu meslekten memnun olduklarını göstermektedir.M27: “Maaşım ihtiyaçlarımı karşılamaya yetecek kadardır” ifadesine (=1,77) “hiç katılmıyo-

rum” düzeyinde cevap verilmesi öğretmenlerin aldıkları ücretten memnun olmadıklarını, maaşlarını yetersiz bulduklarını ve ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadıklarını göstermektedir.

M31: “Çalışmalarında kendimi engellenmiş olarak hissedirim” ifadesine (=2,13) “az katılıyorum” düzeyinde bir katılımın olması öğretmenlerin çalışmalarını sürdürürken herhangi fiziksel ya da psikolojik bir engelle karşılaşmadıklarını göstermektedir. M32: “Çalışmalarım kişisel başarıyı da arttırmaktadır” ifadesine (=3,67) “çok katılıyorum” düzeyinde bir katılım derecesinin verilmesi öğretmenlerin çalıştıkları okullarda gösterdikleri başarının öğretmenleri kişisel olarak geliştirdiği, manevi yönden doyuma ulaştıklarını göstermektedir. M30: “Bu okulda mesleki başarılar yeteri kadar değerlendirilmektedir.” ifadesine (=2,96) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde bir katılımın olması başarılı öğretmenlerin yeteri kadar değerlendirilmediği, maddi ve manevi olarak ödüllendirilmediği, başarılı öğretmenlerden yeteri kadar faydalanılmadığını göstermektedir. M29: “Okulum kariyerimi geliştirme konusunda gerekli imkânları sunmaktadır” ifadesine (=2,85) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, öğretmenlere mesleki gelişim ve görevde yükselme konusunda imkânların yeterli düzeyde sunulmadığını göstermektedir.

Tablo 17. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Yenilikçilik” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
33. Çalıştığım ortam özgürce fikirlerimi ortaya koymama açıktır.	401	3,43	1,09
34. Okulum yeniliklere, yeni düşüncelere açıktır.	401	3,47	1,03
35. Teknolojideki son yenilikleri ve gelişmeleri kısa zamanda çalıştığım okulda görmek mümkündür.	401	3,20	1,08
36. Okul, çevrenin ve velilerin her türlü önerilerine daima açıktır.	401	3,29	1,00

Çalışma koşullarında örgüt sağlığının yenilikçilik boyutundaki bulgulara göre, M34: “Okulum yeniliklere, yeni düşüncelere açıktır” ifadesine (=3,47) “çok katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, okulların eğitim-öğretimdeki yenilikleri ve düşünceleri kabul etme ve uygulama konusunda gerekli hassasiyeti gösterdiklerini, yeni fikir ve düşüncelere tam anlamı ile açık olduklarını göstermektedir. M35: “Teknolojideki son yenilikleri ve gelişmeleri kısa zamanda çalıştığım okulda görmek mümkündür.” ifadesine (=3,20) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi eğitim teknolojilerindeki son gelişmeleri okulların yeterli seviyede takip etmediklerini, okullarda teknolojik donanımın yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. M36: “Okul, çevrenin ve velilerin her türlü önerilerine daima açıktır” ifadesine (=3,29) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi okul ile çevresi arasında tam anlamıyla bir uyumun olmadığını, okulların çevreden ve velilerden gelen önerilere yeterli düzeyde açık olmadığını göstermektedir. M33: “Çalıştığım ortam özgürce fikirlerimi ortaya koymama açıktır” ifadesine (=3,43) “çok katılıyorum” düzeyinde katılımın olması okullarda öğretmenlerin rahatça ve çekinmeden fikirlerini söyleyebildiklerini herhangi bir baskı altında kalmadıklarını göstermektedir.

Tablo 18. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Özerklik” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
37. Okul amacını gerçekleştirirken çevreden gelebilecek baskılara kapalıdır.	401	2,85	1,01
38. Okul yöneticisi okul kurallarını koymada katı; ancak adildir.	401	3,06	1,08
39. Okuldaki başarımtarafsız değerlendirilmektedir.	401	3,45	1,06
40. Çalıştığım ortam özgürce fikirlerimi ortaya koymama açıktır.	401	3,45	1,05

41. Performansım hakkındayöneticim tarafından geri dönüt alırım.	401	3,16	1,10
42. Okulum kendi kararlarını özgürce alabilecek özerkliğe sahiptir.	401	3,19	1,09

Tablo 18’deki örgüt sağlığının “Özerklik” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

Çalışma koşullarında ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığının Özerklik boyutundaki bulgulara göre, M37: “Okul amacını gerçekleştirirken çevreden gelebilecek baskılara kapalıdır” ifadesine (=2,85) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, okulların dış baskılara karşı korumalı olduğunu, okulun misyonundan uzaklaştırmayacak şekilde dış çevrenin koordine edildiğini göstermektedir. M38: “Okul yöneticisi okul kurallarını koymada katı; ancak adildir” ifadesine (=3,06) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde katılımın olması okul yöneticilerinin kuralları koyarken ve uygularken tam anlamıyla sert ve adil olmadıklarını, okul yöneticilerinin görevlerini icrâ ederken okul kurallarını oluşturma konusunda otokratik ancak, bu kuralların tüm çalışanlara yayma konusunda demokratik bir tutum içinde olduğunu, bu tutumun öğretmenler tarafından orta düzeyde algılandığını göstermektedir.

M39: “Okuldaki başarımlarım tarafsız değerlendirilmektedir” ifadesine (=3,45) “çok katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi yöneticilerin çalışanların mesleki başarımlarını değerlendirme konusunda demokratik bir tutum içinde olduklarını, tarafsız ve adil davrandıklarını göstermektedir. M40: “Çalıştığım ortam özgürce fikirlerimi ortaya koymama açıktır” ifadesine (=3,45) “çok katılıyorum” düzeyinde katılımın olması okullarda öğretmenlerin fikirlerini özgürce çekinmeden söyleyebildiklerini, demokratik bir yönetim anlayışının ön planda olduğunu göstermektedir. M41 “Performansım hakkında yöneticim tarafından geri dönüt alırım” ifadesine (=3,16) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, okul yöneticilerinin öğretmenlerin performansları konusunda geri dönüşte bulunmadıkları, öğretmenlerin performanslarına göre değerlendirmenin olmadığını, performans değerlendirme konusunda sağlıklı iletişimin yeterli düzeyde kurulmadığını göstermektedir. M42: “Okulum kendi kararlarını özgürce alabilecek özerkliğe sahiptir” ifadesine (=3,19) “orta derecede katılıyorum” düze-

yinde cevap verilmesi öğretmenlerin okul ortamında özerk olarak hareket edemedikleri, okulun farklı fikir, görüş ve düşünceleri ifade edecekleri açık ve sağlıklı iklime, sağlıklı kültüre orta derecede sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 19. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Uyum” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik ortalama	Standart Sapma
43.Okulda yapılan çalışmalarda tüm çalışanların becerilerinden faydalanma yoluna gidilmektedir.	401	3,37	,97
44.Okulumda veli memnuniyeti her zaman önceliklidir.	401	3,53	,97
45.Okulum toplumun ihtiyaçlarına yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmektedir.	401	3,31	1,01

Tablo 19’deki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin örgüt sağlığının “Uyum” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde;

Çalışma koşullarında örgüt sağlığının Uyum boyutundaki bulgulara göre, M45: “Okulum toplumun ihtiyaçlarına yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmektedir” ifadesine (=3,31)“orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, okulların toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli insan gücü yetiştirme konusunda yeterli olmadığı görülmektedir. M43:“Okulda yapılan çalışmalarda tüm çalışanların becerilerinden faydalanma yoluna gidilmektedir” ifadesine (=3,37) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi, öğretmenlerin çalıştıkları okulda birlikte hareket etmede ve çalıştıkları yerde sahip oldukları becerilerini ortaya koyabilecek takım ruhunun yeterli olmadığını, öğretmenlerin becerilerinden tam olarak faydalanılmadığını göstermektedir. M44: “Okulumda veli memnuniyeti her zaman önceliklidir” ifadesine (=3,53) “çok katılıyorum” düzeyinde katılımın olması okulun en önemli paydaşlarından birisi olan velilerin dilek ve temennilerinin her zaman değerlendirildiğini, veli memnuniyetinin önemsendiğini ve ciddiye alındığını göstermektedir. Örgüt Sağlığının Uyum boyutundaki maddelere verilen cevapların hepsine birbirini destek-

leyen yanıtlar verilmiştir. Uyum boyutunda ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin genel olarak okulda yapılan çalışmalardan yeterince doyum alamadıkları söylenebilir.

Tablo 20. Araştırmaya katılan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin “Problem Çözme Yeterliği” boyutundaki maddelere verdikleri cevaplara ilişkin genel örgüt sağlığı düzeyleri

Madde No	N	Aritmetik ortalama	Standart Sapma
46. Okulda oluşacak problemlere takım halinde çözüm yolları bulunmaktadır.	401	3,21	1,03
47. Kişisel hayatım ile iş hayatım arasında oluşabilecek sorunlara çözüm bulabilirim.	401	3,90	,90
48. Okulda oluşan problemler geleneksel yöntemlerle çözülmektedir.	401	2,99	,99

Tablo 20’deki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin örgüt sağlığının “Problem Çözme Yeterliği ” boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde; Çalışma koşullarında örgüt sağlığının Problem Çözme Yeterliği boyutundaki bulgulara göre; M47: “Kişisel hayatım ile iş hayatım arasında oluşabilecek sorunlara çözüm bulabilirim” ifadesine (=3,90) “çok katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi öğretmenlerin özel hayatı ile mesleki hayatı arasında oluşabilecek problemleri çözme konusunda yeterli oldukları görülmektedir. M48: “Okulda oluşan problemler geleneksel yöntemlerle çözülmektedir” ifadesine (=2,99) “orta derecede katılıyorum” düzeyinde cevap verilmesi ise, okulun değişime tam olarak açık olmadığını ilköğretim okullarında çalışan yöneticilerin ve öğretmenlerin okulda oluşabilecek problemlere sıradan, kalıplaşmış, klişeleşmiş yöntemlerle çözüm yolları bulmaya çalıştıklarını problemlerin profesyonelce çözülmediği görülmektedir.

SONUÇ

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin algılarını belirlemektir. Araştırmada elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlar İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır ve araştırmanın sonunda örgüt sağlığının boyutlarına ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin toplam örgüt sağlığına ($X = 3,44$) çok katılıyorum şeklinde bir katılım sergiledikleri bulunmuştur. Bu sonuca göre, öğretmenlerin yeterli düzeyde örgüt sağlığı anlayışı içinde oldukları, okullarını her konuda yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmaktadır. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler çalıştıkları okulların sağlıklarıyla ilgili olumlu düzeyde bir algıya sahip oldukları görülmektedir. Bu algı düzeyine göre Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarında eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimli bir şekilde yapıldığı, okulların sağlık düzeylerinin yeterli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ümraniye ilçesindeki ilköğretim okullarının sağlıklı olmasını merkezi konumda bulunmasına, okulların ihtiyaçlarını kolay karşılayabilmelerine, okul yöneticilerinin etkili yönetim becerilerine sahip olduğuna, fiziki donanımlarının yeterli olduğuna, öğretmen ihtiyaçlarının olmadığına, velilerle kurulan diyalogun yeterli olduğuna, yöneticiler ve öğretmenler arasında iletişimin etkili olduğuna bağlayabiliriz.

Araştırma sonuçlarına göre ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin algıları arasında birçok farklılığın ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin öğretmenlerin performansını yükseltmesi için uygun ortamlar oluşturma, okul ortamında fikirleri özgür bir şekilde ortaya koyma konusunda çabalarının az olduğu ve öğretmenlerin kendi görüşlerinin alınmadığı konularda yönetici ile çatışma içine girdikleri görülmektedir.

Araştırmada örgüt sağlığının “amaca odaklanma” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre, okul müdürlerinin okulun ve okul programının amaçlarını yeterince ortaya koydukları, okullarda yapılacak işler hakkında ne yapılacağı açıkça anlatıldığı, okullarda okul başarısı ve okul amacını gerçekleştirmenin her şeyden önce geldiği, kişisel çıkarların amaçtan sonra geldiği, okulların amaçlarını gerçekleştirecek yeteri kadar personelin olduğu görülmektedir. Bu durum okullarda öğretmenlerin örgütsel amaçlara odak-

lanma boyutunda beklenen rollerini yeterince yerine getirdikleri ve okul sağlığının ideal ölçütlere yakın olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada örgüt sağlığının “iletişim yeterliği” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre, yönetici ve çalışanlar arasında yeterli derecede bilgi alış-verişinin olduğu, okulda sağlıklı bir haberleşmenin söz konusu olduğu, öğretmenlerin görüşlerinin alınmadığı konularda zaman zaman çatışma yaşandığı, okul yöneticileri okulu ilgilendiren konularında öğretmenleri yeterince cesaretlendirmedikleri, okulların çevre ile işbirliği ve dayanışma içinde olma düzeyinin istenen nitelikte olmadığı ve okul müdürlerinin tüm öğretmenlerle ilgilenecek kadar vakitlerinin olmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Buradan hareketle; okullarda yönetici ve çalışanlar arasında daha sağlıklı bir iletişim yapısının oluşturulması gerektiği, mevcut durumun öğretmenleri yeterince tatmin etmediği söylenebilir.

Araştırmada örgüt sağlığının “optimal güç dengesi” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre okullarda cinsiyet ayrımı yapılmaksızın özgür bir çalışma ortamı oluşturulduğu, okul müdürlerinin öğretmenlerin performansını yükseltmesi için yeterince uygun ortamlar oluşturamadıkları, okulda alınan kararların tek kişinin tekelinde olmadığı, öğretmenlerin becerileri ve yeteneklerini rahatça kullanabileceği bir okul ortamına yeterince sahip olmadıkları, okulda yapılacak çalışmalar konusunda yöneticilerin çalışanlara yeterli düzeyde bilgi verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada örgüt sağlığının “kaynak kullanımı” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre okuldaki zamanın büyük bir çoğunluğunun eğitim öğretim işlerine ayrıldığını, okulların genel havasının okul yöneticisi ve öğretmenleri istekle çalışmaya sevk edici nitelikte olduğunu, ancak bunun istenen yeterlikte olmadığını, okullarda çalışanların alanında yeterli düzeyde olduklarını, öğretmenlerin çoğunlukla görevlerini suiistimal etmediklerini, okullarda ihtiyaç duyulan araç, gereç, kaynak gibi dokümanların çok da rahat temin edilmediğini göstermektedir.

Araştırmada örgüt sağlığının “bağlılık” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki ortamı çok çekici buldukları ve zevkle çalıştıkları, güvenlik ve saygı gibi değerlerin okullarda istenen düzeyde baskın olduğu, yönetici ve öğretmenler arasından istenen düzeyde takım ruhu ve dayanışmanın olmadığı, buna rağmen güven duygusunun hâkim olduğunu ve kişisel çıkarların ön planda olmadığı araştırmadan çıkan sonuçlar arasındadır.

Araştırmada örgüt sağlığının “moral” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin maaşlarını yeterli düzeyde görmedikleri, maaşlarının ihtiyaçlarının karşılamaya yetmediği, kendi mesleklerini genelde kişiliklerine uygun buldukları, okulların onların kariyerlerini geliştirme konusunda yeterli imkânlar sunmadıkları, mesleki başarılarının yeteri derecede değerlendirilmediği, okuldaki çalışmalarında herhangi bir engelle karşılaşmadıkları, okullarda yaptıkları çalışmaların kişisel gelişimlerini artırdığı görülmektedir.

Araştırma, örgüt sağlığının “yenilikçilik” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin çalıştıkları okulda fikirlerini özgürce söyleyebildiklerini, okulların yeniliklere ve yeni düşüncelere açık olduğu, öğretmenlerin teknolojideki son yenilikleri ve gelişmeleri kısa zamanda okullara transfer edildiğini görmek istediklerini ama bunun her zaman mümkün olmadığını, okulların, çevre ve velilerin her türlü önerilerine daima açık olmadıklarını göstermektedir.

Araştırmada örgüt sağlığının “özerklik” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre okullar amaçlarını gerçekleştirirken çevreden gelebilecek baskılara çok kapalı olmadığı, okul müdürleri okul kurallarını koymada çok katı olmadıkları ve adil davrandıkları, öğretmenler fikirlerini özgür bir şekilde ifade edecek kadar uygun ortam buldukları, öğretmenler performansları hakkında yöneticilerinden yeterli dönütü alamamaktadırlar ve öğretmenler okulda kendi kararlarını alırken yeterince özgür değildirlen. Bu durum okulun, sağlam bir misyonla hayatını sürdürebilmesini öğretmenlerin kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesini ve gereken rolleri oynayabilmelerine fırsat verilmediğini göstermektedir.

Araştırmada örgüt sağlığının “uyum” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre, okullarda yapılan çalışmalarda tüm çalışanların becerilerinden yeterince yararlanma yoluna gidilmediği, veli memnuniyetine yeterince önem verildiği, okulun toplumun ihtiyaçlarına yönelik nitelikli insan gücünü yetiştirmede istenen niteliği yakalayamadığı araştırmada ortaya çıkan sonuçlar arasındadır.

Araştırmada örgüt sağlığının “problem çözme yeterliği” boyutunda ortaya çıkan sonuçlara göre okulda oluşacak problemlere takım halinde çözüm bulma düzeyinin istenen düzeyde olmadığını, öğretmenlerin iş hayatı ile kişisel hayatı arasında çıkan problemlere çözüm bulmada pek zorlanma-

dıklarını ve okulda oluşan problemleri çözmeye yeni çözüm biçimlerinin denendiğini ortaya koymaktadır. Bu durumdan hareketle, okulda öğretmenlerin geleneksel kurallarının arkasına sıkışıp kalmayan, hem kişisel hem de okulda oluşabilecek problemleri bilimsel yollarla çözebilen, yapıcı, yaratıcı, değişime açık ve olumlu benlik algısına sahip oldukları görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaba Altun, S. (2001). *Örgüt sağlığı*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Gül Yayınları.
- Baysa, E. ve Karaca, S. S. (2016). Finansal okuryazarlık ve banka müşteri segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (71),109-26. doi: 10.25095/mufad.396702.
- Buluç, B. (2008). Ortaöğretim okullarında örgütsel sağlık ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 571-602.
- Hoy, W. K. ve Fedman, J. A. (1987). Organizational health: the concept and its measure. *Journal of Research and Development in Education*, (20).
- İşcan, Ö. F. ve Timuroğlu, M. K. (2010). Örgüt kültürünün iş tatmini üzerindeki etkisi ve bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 21(1):119-35.
- Karakuş, Hülya. 2008. *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgüt sağlığına ilişkin görüşleri*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders* 3(1). 44-46. doi: 10.5455/jmood.20130325011730.
- Korkmaz, Mehmet. 2007. The effects of leadership styles on organizational health. *Educational Research Quarterly*.
- Krejcie, R. V. ve D.W. Morgan. (1970). “Determining sample size for research activities”. *Educational and Psychological Measurement* 30(3):607-10. doi: 10.1177/001316447003000308.

- Miles, M. B. (1965). *Planned change and organizational health-figure and ground*. Chapter 2, Change Processes In The Public Schools.
- Schein, E. H. (2004). *Organizational culture and leadership(4th ed.)*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Shoaf, C., Genaidy A., Karwowski W. ve Huang S. (2004). Improving performance and quality of working life: A model for organizational health assessment in emerging enterprises. *Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries* (14), 81-95. doi: 10.1002/hfm.10053.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, C. (2006). *Okul müdürlerinin liderlik stillerinin örgütsel sağlık üzerindeki etkisi (Ankara ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara.